

N:o 154.

Ank. till Riksd. kansli den 30 April 1909, kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till anskaffning af sjukvårdsutredning för Karlskrona fästning m. m. (1 U. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 186) af den 26 mars 1909 har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva,

att af femte hufvudtitelns allmänna besparingar må användas: till anskaffning af sjukvårdsutredning för Karlskrona fästning kronor 15,600: —
till täckande af brist i anslaget till skeppsgosseskolan » 2,050: —
till täckande af brist i anslagen till navigationsskolorna » 9,367: 13
samt till utarbetande af kartor m. m. » 19,200: —

eller för nämnda, särskilda ändamål sammanlagdt kronor 46,217: 13

Departementschefen har till ofvanberörda statsrådsprotokoll i ärendet anfört följande:

Angående
anskaffning af
sjukvårdsut-
redning för
Karlskrona
fästning.

»I underdånig skrifvelse den 1 oktober 1908 har marinförvaltningen anfört, hurusom, sedan Karlskrona fästning med dess särskilda fort numera blifvit till hufvudsaklig del färdigbyggd och tagen i användning, behovet af nödig sjukvårdsutredning gjort sig gällande på ett sådant sätt, att det ej längre kunde afvisas. Såväl chefen för kustartilleriet som marinöfverläkaren hade i sina underdåniga rapporter på det kraftigaste framhållit, att denna viktiga sak med det allra första borde ordnas.

För sjukvården under fredsofningar å fästningen hade man hittills måst nöja sig med de få instrument- och bandageartiklar, som upphandlats eller bekommit från förste läkarens vid flottans station i Karlskrona

uppbörd. Detta hade låtit sig göra, så länge det endast varit fråga om några få sjukas och skadades mera tillfälliga vård å fästningen, under det att de allra flesta, som varit i behof af läkarevård, transporterats till flottans sjukhus i Karlskrona.

Då det emellertid vid krigstid torde inträffa, att sårade och sjuka måste å de olika forten behandlas dagar eller veckor, innan tillfälle till deras förflyttning till sjukhus erbjöde sig, vore det nödvändigt, att ifrågavarande fort, hvilka nu saknade för ändamålet nödvändig sjukvårdsutredning, såsom sjukbårar, instrument, operationsbord samt sjuksängar och sängkläder m. m., snarast försåges med dylik utredning.

Noggranna specificerade uppgifter öfver den nödvändiga sjukvårdsutredningen hade af marinförvaltningen infordrats genom vederbörande myndigheter i Karlskrona, hvarefter dessa uppgifter i marinförvaltningen undergått granskning. Sammanlagda kostnaden för den ifrågasatta anskaffningen uppginge enligt den i marinförvaltningen gjorda beräkningen till 15,600 kronor.

Då anslaget till sjukvård för kustartilleriet icke vore afsedt för eller lämnade tillgång till dylik nyanskaffning, hemställde marinförvaltningen, att det erforderliga beloppet måtte äskas af innevarande års Riksdag.

Lika med marinförvaltningen anser jag det vara oundgängligen nödvändigt, att Karlskrona fästning förses med behörig sjukvårdsutredning, och synes mig den härmed förenade kostnaden lämpligen böra bestridas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Departementschefen.

Genom nådigt bref den 26 juni 1908 medgaf Eders Kungl. Maj:t, att marinförvaltningen finge, för anställande, utöfver dåvarande två lärare, af ytterligare en lärare vid skeppsgossekåren i Marstrand från och med den 20 september 1908 till utgången af år 1909 med arfvode af 1,600 kronor, för år räknadt, af omhänderhafvande medel ställa till stationsbefälhafvarens vid flottans station i Stockholm förfogande, mot redovisning, därför erforderligt belopp; och förklarade Eders Kungl. Maj:t sig vilja till 1909 års riksdag göra framställning om ersättande af de kostnader, som sålunda komme att förskottsvis bestridas.

Angående täckande af brist i anslaget till skeppsgosse-skolan.

Rörande behovet af anställande af ytterligare en lärare under nämnda tid vid skeppsgossekåren i Marstrand tillåter jag mig hänvisa till hvad i det statsverkspropositionen bilagda protokoll öfver sjöförsvarsärenden den 12 januari 1909 förekommer i fråga om upptagande å skeppsgosseskolans stat af arfvoden till ytterligare två lärare.

I underdånig skrifvelse den 24 oktober 1908 har marinförvaltningen,

med erinran att aflöningen till den på grund af nyssnämnda nådiga bref den 26 juni 1908 anställde läraren kunde för den i samma nådiga bref afsedda tid beräknas uppgå till i rundt tal 2,050 kronor, hemställt, att till Riksdagen måtte göras framställning om denna kostnads bestridande af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Departements-
chefen.

Jag biträder denna marinförvaltningens hemställan.

Angående
täckande af
brist i anslag-
gen till
navigations-
skolorna.

I underdånig skrifvelse den 24 oktober 1908 har marinförvaltningen anført, bland annat, följande.

Uti skrifvelse till marinförvaltningen den 19 oktober 1906 hade direktionen för navigationsskolan i Stockholm framhållit, att, sedan nya rymligare skollokaler blifvit uppförda och förväntades blifva färdiga att tagas i anspråk för sitt ändamål med ingången af höstterminen år 1907, erfordrades från sistnämnda tid, oafsedt det ökade arbetet för städning af de nya lokalerna, anställande af dels en person, som vore kunnig i skötseln af den för skolans centraluppvärmning anordnade värmeledningen och tillika kunde sköta vaktmästaregöromålen och för hvilken aflöning årligen erfordrades 800 kronor, dels ock en person, som skötte portvaktssysslan och städningen inom skolan och hvilken antagligen kunde erhållas mot en ersättning af 400 kronor, för år räknadt. Några tillgängliga medel för dessa behof kunde icke påräknas från förefintliga expensanslaget, hvarför det erforderliga beloppet lämpligast borde utgå i form af en behöflig ökning utaf detta anslag, hvilken direktionen beräknade till 1,200 kronor för år. Med tillsättningen af nämnda befattningar kunde emellertid anstå till den 1 juli 1907 och ökningen af expensanslaget för samma år alltså inskränkas till hälften eller 600 kronor. I anledning häraf hemställde direktionen, att marinförvaltningen ville föranstalta därom, att för år 1907 skolans anslag till instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande m. m. blefve höjdt från 550 kronor till 1,150 kronor.

Marinförvaltningen, som ansåg intet vara att erinra vid direktionens sålunda gjorda beräkning, hemställde i underdånig skrifvelse den 16 augusti 1907 att för återstående delen af nämnda år måtte till ifrågasvarande ändamål få utöfver anvisningen i stat för navigationsskolan i Stockholm utgå ett belopp af 600 kronor af de i stat för navigations-skolorna i riket till Eders Kungl. Maj:ts disposition ställda medel. Jämlikt nådigt bref den 20 september 1907 fann Eders Kungl. Maj:t godt att härtill lämna bifall.

Sedermera hade direktionen för nämnda skola i skrifvelse till marinförvaltningen den 12 påföljande december anført, bland annat, att, sedan

skolan inflyttat i sina nya lokaler, det redan från början ytterligare visat sig, att expensanslaget vore otillräckligt för därmed afsedda ändamål. Endast koksförbrukningen för år beräknades approximativt medföra en kostnad af 3,000 kronor. Härtill komme utgifter af omkring 600 kronor för elektrisk belysning samt för ved, gas och vatten. En ökning af expensanslaget med 3,000 kronor för nämnda ändamål vore därför nödig. Dessutom beräknades fortfarande en kostnad af 1,200 kronor för år till aflöning åt förutbemälda portvakt och vaktmästare. Först efter ett helt års erfarenhet med afseende å de nya förhållanden, som lokalombytet medförde, kunde dock full visshet vinnas om storleken af de expensmedel, som faktiskt erfordrades.

Sedan marinförvaltningen den 17 januari 1908 gjort underdånig framställning i öfverensstämmelse med hvad direktionen sålunda hemställt, fann Eders Kungl. Maj:t jämlikt nådigt bref den 28 februari 1908 godt dels att, utöfver det för navigationsskolan i Stockholm för instrumens, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande äfvensom till reparationer, ved, ljus m. m. i stat upptagna belopp af 550 kronor, anvisa för år 1908 till städning och skötsel af värmeledningen m. m. ett belopp af 1,200 kronor att utgå af de i stat för navigationsskolorna till Eders Kungl. Maj:ts disposition ställda medel, dels ock att medgifva att till bränsle och lyse vid nämnda skola finge för år 1908, utöfver de i skolans stat upptagna för ändamålet tillgängliga medel, användas ett belopp af högst 3,000 kronor att af marinförvaltningen med omhänderhafvande medel bestridas och anmälas till ersättande i sammanhang med afgifvande af förslag till framställningar till 1909 års riksdag.

Jämväl för år 1909 och följande år, intill dess ny stat för navigationsskolorna kunde blifva fastställd och expensmedlen däri upptagna till erforderligt belopp, behöfdes emellertid — fortsätter marinförvaltningen — för skolan ett belopp af 1,200 kronor till städning och skötsel af värmeledningen m. m. Att detta belopp skulle, liksom skett för år 1908, tagas af de till Eders Kungl. Maj:ts disposition i staten för navigationsskolorna i riket ställda medel, kunde marinförvaltningen icke förorda, enär därigenom endast vållades, att dessa medel öfverskredes med motsvarande belopp. För år 1908 hade brist i anslaget till navigationsskolorna i riket med anledning af behovet att aflöna extra lärare visat sig uppstå å mer än 2,000 kronor. Det syntes därför vara oundgängligen nödvändigt, att medel från annat håll bereddes för nu angifna ändamål.

För bränsle och lyse hade för år 1908 ett belopp af 3,000 kronor beräknats vara erforderligt. Enligt hvad direktionen meddelat, kunde emellertid från och med år 1909, på grund af vunnen erfarenhet, ett belopp af 2,500 kronor om året antagas vara härför tillräckligt, intill dess expensmedelsanvisningen för skolan blefve i stat höjd till erforderligt belopp.

Marinförvaltningen hemställde, att medel måtte anvisas från femte hufvudtitelns allmänna besparingar för fyllande af oförmälda behof, intill dess medel därför kunde vardas på annat sätt anvisade.

Genom nådigt bref den 22 januari 1909 har Eders Kungl. Maj:t medgifvit, att för städning och skötsel af värmeledningen m. m. i navigationsskolans i Stockholm hus under år 1909 må användas ett belopp af högst 1,200 kronor samt för bränsle och lyse i nämnda skola under samma år ett belopp af högst 2,500 kronor att af marinförvaltningen med tillhoppa högst 3,700 kronor med omhänderhafvande medel bestridas; och har Eders Kungl. Maj:t i sammanhang därmed förklarat, att Eders Kungl. Maj:t ville till innevarande års riksdag göra framställning om ersättande från femte hufvudtitelns allmänna besparingar af hvad sålunda blefve för ifrågavarande ändamål utbetaladt.

I underdånig skrifvelse den 24 oktober 1908 anmälde marinförvaltningen, att förvaltningen för uppehållande af undervisningen vid maskinistafdelningarna vid navigationsskolorna i Göteborg och Malmö på framställning af direktionerna för nämnda skolor meddelat förordnanden för extra lärare och medgifvit utbetalning af extra arfvoden för utsträckt undervisningsskyldighet vid samma skolor samt att kostnaden för ifrågavarande förordnanden och utsträckta undervisning komme att för månaderna september—december 1908 uppgå till sammanlagdt 4,550 kronor. För bestridande af denna kostnad funnes emellertid af de för navigationsskolorna anvisade medel disponibelt endast ett belopp af 2,116 kronor 67 öre; och hemställde marinförvaltningen, att hvad därutöfver erfordrades för ändamålet måtte få bestridas med omhänderhafvande medel att framdeles anmälas till ersättande.

Dessutom hemställde marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 21 november 1908, att till bestridande af kostnaden för vikarier intill 1908 års utgång under föreståndarens för navigationsskolan i Härnösand tjänstledighet för sjukdom ett belopp af högst 94 kronor 44 öre måtte få af marinförvaltningen utbetalas af omhänderhafvande medel och framdeles anmälas till ersättande.

I anledning af marinförvaltningens framställning i skrifvelsen den 24 oktober 1908 anbefalldes Eders Kungl. Maj:t marinförvaltningen att

inkomma med förklaring angående det förhållande att förordnanden af extra lärare vid navigationsskolorna i Göteborg och Malmö samt medgifvande af utbetalning af extra arvoden för utsträckt undervisnings-skyldighet vid samma skolor lämnats i sådan omfattning, att de däraf förorsakade kostnader icke kunde rymmas inom beloppet af det i riksstaten för undervisningsanstalter för sjöfart uppförda anslag.

Till åtlydnad häraf afgaf marinförvaltningen den 4 december 1908 underdånig förklaring och anförde därvid hufvudsakligen följande.

Ifrågavarande förordnanden hade i hvarje fall meddelats, efter det vederbörande navigationsskoledirektion med hänsyn till synnerligen stort antal elever och bristande lärarekrafter föreslagit, att extra lärare måtte anställas, samt inspektören för navigationsskolorna vitsordat det anmälda behovet. I vissa fall hade marinförvaltningen dels för vinnande af enhetlighet vid undervisningen, dels för nedbringande i möjligaste mån af kostnaderna, dels på grund däraf att tillgången på lämpliga extra lärare vore tämligen inskränkt, dels ock äfven för att icke såsom navigations-skolelärare sysselsätta ett större antal personer, än som under nuvarande förhållanden kunde hafva åtminstone någon utsikt att inom skolorna vinna befordran, valt den utvägen att medgifva utbetalande till redan anställda extra lärare af särskildt arvode för utsträckt undervisnings-skyldighet. Då vidare antalet elever inom navigationsskolorna icke blefve noggrannt känt förr än tidigast vid eller en afsevärd tid efter höstterminens början, hade marinförvaltningen vid anställande af erforderliga lärarekrafter i hvarje fall måst, för att undervisningen icke måtte eftersättas, handla med skyndsamhet. Med anledning af hvad sålunda anförts, funne sig förvaltningen böra framhålla, att ifrågakomna åtgärder varit för undervisningens behöriga upprätthållande vid respektive skolor oundgängligen nödvändiga, äfvensom att ämbetsverket vid tillmötesgåendet af framställningar om beredande af extra lärarekrafter icke gått längre än hvad nöden kräft.

Genom nådigt bref den 31 december 1908 fann Eders Kungl. Maj:t godt medgifva, att till bestridande af de i marinförvaltningens skrifvelse den 24 oktober och den 21 november 1908 omförmälda kostnader, utgörande tillhoppa 4,644 kronor 44 öre, finge användas förenämnda disponibla belopp, 2,116 kronor 67 öre, samt därutöfver erforderligt belopp utbetalas af omhänderhafvande medel och framdeles anmälas till ersättande. Samtidigt anbefalldes marinförvaltningen att framdeles iakttaga att, därest anställande af extra lärarekrafter vid navigationsskolorna skulle komma att medföra kostnader, som icke kunde rymmas inom det för dessa skolor anvisade anslag, tillstånd till utfärdande af förordnanden för dylika extra lärare skulle sökas hos Eders Kungl. Maj:t.

I underdånig skrifvelse den 9 mars 1909 har marinförvaltningen anmält, att, enligt redogörelse från direktionen för navigationsskolan i Gäfle för år 1908, å det för skolan anvisade belopp till instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande äfvensom till reparationer, ved, ljus m. m. en brist å 139 kronor 36 öre uppkommit; och hemställde marinförvaltningen, att Eders Kungl. Maj:t ville hos Riksdagen utverka medgifvande, att till täckande af berörda brist enahanda belopp måtte få användas af femte hufvudtitelns allmänna besparingar.

Efter framställning af Eders Kungl. Maj:t medgaf Riksdagen nästlidet år, att af dylika besparingar finge till täckande af brist i expensanlaget till navigationsskolorna användas ett belopp af 659 kronor 81 öre, däraf sådan brist vid navigationsskolan i Gäfle för åren 1905, 1906 och 1907 å tillhopa 414 kronor 89 öre; men uttalade Riksdagen därvid tillika den erinran, att utgifterna för instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande m. m. vid navigationsskolorna borde hållas inom gränsen af de för nämnda ändamål beviljade anslag.

Genom nådigt bref den 12 juni 1908 anbefalldes Eders Kungl. Maj:t marinförvaltningen att erinra vederbörande myndigheter om hvad Riksdagen sålunda uttalat.

Departements-
chefen.

Hvad först beträffar det förhållande att de expensmedel, som anvisats navigationsskolan i Gäfle, öfverskridits äfven under år 1908, torde till förklaring däraf böra framhållas ifrågavarande medels knapphet.

I den stat för navigationsskolorna i riket, som fastställdes af 1900 års Riksdag, uppfördes till instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande äfvensom till reparationer, ved, ljus m. m. ett belopp af 4,600 kronor. Af detta anslag har Eders Kungl. Maj:t, som skolat fördela detsamma mellan rikets tio navigationsskolor, för år 1908 ej kunnat tillägga navigationsskolan i Gäfle mera än 400 kronor.

Det synes mig påtagligt, att sistberörda belopp med hänsyn till de mångahanda utgiftsposter, som därmed skola bestridas, samt nutida höga priser å arbete och förnödenheter näppeligen kan förslå att tillgodose ens de oundgängliga behofven.

I likhet med hvad Eders Kungl. Maj:t genom ofvannämnda nådiga bref den 22 januari 1909 förklarat i fråga om ersättande af det genom samma nådiga bref anvisade beloppet, 3,700 kronor, anser jag öfriga, här ofvan omförmälda utgifter till belopp af 3,000 kronor vid navigationsskolan i Stockholm, 2,433 kronor 33 öre vid navigationsskolorna i Göteborg och Malmö, 94 kronor 44 öre vid navigationsskolan i Härnö-

sand och 139 kronor 36 öre vid navigationsskolan i Gäfle, hvilka utgifter icke kunnat täckas af i stat anvisade medel, lämpligen böra bestridas af femte hufvudtiteln allmänna besparingar. Af dessa skulle sålunda för ifrågavarande ändamål ett belopp af inalles 9,367 kronor 13 öre tagas i anspråk.

För aflönande af vaktmästare och portvakt i navigationsskolans i Stockholm hus äfvensom för bränsle och lyse därstädes erfordras otvivelaktigt jämväl för kommande år, utöfver i stat anvisade medel, ungefär enahanda belopp som för innevarande år. Med all sannolikhet torde emellertid till nästkommande års riksdag proposition komma att aflåtas rörande omorganisation af navigationsskolorna, hvarvid frågan om behofvet af ökad expensanslag för de särskilda skolorna därvid gifvetvis blifver föremål för pröfning; och synes mig i sammanhang därmed framställning böra göras till Riksdagen om täckande af då motsedd brist i nyssnämnda afseende för år 1910.

Chefen för marinstaben har i särskilda hemliga skrivelser den 2 och den 3 februari 1909 till chefen för sjöförvarsdepartementet hemställt, att för utarbetande af i skrivelserna angifna kartor m. m. nödiga medel å tillhopa högst 19,200 kronor måtte anvisas.

Angående
utarbetande
af kartor
m. m.

Marinförvaltningen, som blifvit hörd öfver berörda hemställen, har i yttrande den 12 nämnda februari tillkännagifvit, att icke några penningar stode till ämbetsverkets disposition för bestridande af sålunda föreslagna utgifter.

I öfverensstämmelse med chefen för marinstaben anser jag det vara af behofvet påkalladt, att ifrågavarande arbeten, för hvilkas beskaffenhet och omfattning jag ej anser mig böra närmare redogöra, utan dröjsmål komma till utförande, likasom jag icke har något att erinra mot kostnadsbeloppen. Handlingarna uti ifrågavarande ärende torde få tillställas Riksdagens vederbörande utskott.

Departements-
chefen.

För beredande af erforderliga medel, högst 19,200 kronor, synas mig lämpligen allmänna besparingarna å femte hufvudtiteln böra tagas i anspråk.»

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, i anledning af Kungl. Maj:ts
förevarande proposition medgifva,

att af femte hufvudtitelns allmänna besparingar
må användas:

till anskaffning af sjukvårdsutredning för Karlskrona fästning	kronor 15,600: —
till täckande af brist i anslaget till skeppsgosseskolan	» 2,050: —
till täckande af brist i anslagen till navigationsskolorna	» 9,367: 13
samt till utarbetande af kartor m. m.	» 19,200: —

eller för nämnda, särskilda ändamål sammanlagdt..... kronor 46,217: 13.

Stockholm den 30 april 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
